

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2024, sp. zn. 24 Cdo 3430/2023, ECLI:CZ:NS:2024:24.CDO.3430.2023.1

Číslo: 94/2024

Právní věta:

Okolnost, že věc přijatá do úschovy soudu byla zničena, ztracena nebo vydána neoprávněné osobě, nepředstavuje sama o sobě nedostatek podmínky řízení, pro který by bylo možno zastavit řízení o vydání předmětu úschovy.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.01.2024

Spisová značka: 24 Cdo 3430/2023

Číslo rozhodnutí: 94

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Podmínky řízení, Úschova

Předpisy: § 113 odst. 1 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb.

§ 291 odst. 2 z. ř. s.

§ 292 z. ř. s.

§ 298 z. ř. s.

§ 299 z. ř. s.

§ 301 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2023, sp. zn. 29 Co 217/2023, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 23. 5. 2023, sp. zn. 42 Sd 162/2014, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 7 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Na základě návrhu složitele E. s. r. o., došlého Obvodnímu soudu pro Prahu 7 (dále jen „soud prvního stupně“) dne 18. 4. 2014 bylo v dané věci zahájeno řízení o úschově ve smyslu § 289 a násl. zákona č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), na jeho základě pak soud prvního stupně usnesením ze dne 12. 5. 2014, č. j. 42 Sd 162/2014-21, které nabylo právní moci dne 29. 5. 2014, vyslovil, že částku 1 417 986 Kč (dále jen „předmět úschovy“) přijímá do úschovy.

Složitel, odkazuje na ustanovení § 1953 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“), ve svém návrhu deklaroval, že má důvodné pochybnosti o tom, kdo je jeho věřitelem, a to ve vztahu k jeho závazku plynoucímu z užívání blíže označené nemovité věci (nebytových prostor) v období druhého čtvrtletí roku 2014, když příjemce DELTA CENTER a. s., (coby nájemce) vede s přihlašovatelem – hlavním městem Prahou (obcí coby pronajímatelem a vlastníkem užívaných prostor) spor o platnost výpovědi nájemní smlouvy, od níž složitel odvozoval ve vztahu k oběma zbývajícím účastníkům své právní postavení.

2. Usnesením ze dne 23. 11. 2021, č. j. 42 Sd 162/2014-115, soud prvního stupně rozhodl, že (celá) soudní úschova ve výši 1 417 986 Kč se vydává složiteli – E. s. r. o.- jemůž bude „úschova“ poukázána po právní moci takového usnesení.

3. K odvolání přihlašovatele – hlavního města Prahy – Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) usnesením ze dne 21. 1. 2022, č. j. 29 Co 21/2022-135, potvrdil usnesení soudu prvního stupně v upřesněném znění, že předmět úschovy – částka 1 417 986 Kč se vrací složiteli. Soudy obou stupňů dospěly tehdy ke shodnému závěru, že důvod pro složení peněžitého plnění do úschovy u soudu neměl opory v hmotném právu (§ 1953 o. z.), pročež je namíste předmět úschovy vydat složiteli.

4. Proti zmíněnému usnesení odvolacího soudu podal dovolání přihlašovatel. Nejvyšší soud usnesením ze dne 22. 3. 2023, č. j. [29 Cdo 905/2022-159](#) [dále též „předchozí usnesení Nejvyššího soudu“], dovolání zamítl v rozsahu, v němž odvolací usnesením ze dne 21. 1. 2022, č. j. 29 Co 21/2022-135, potvrdil usnesení soudu prvního stupně ohledně částky 838 593,90 Kč (výrok I usnesení dovolacího soudu), v rozsahu částky 579 392,10 Kč jej naopak změnil tak, že usnesení soudu prvního stupně ze dne 23. 11. 2021, č. j. 42 Sd 162/2014-115, změnil s tím, že se zamítá návrh složitele, aby mu ze soudní úschovy byla vrácena částka 579 392,10 Kč (výrok II usnesení dovolacího soudu).

5. Nejvyšší soud k tehdy jím řešené problematice zaujal (ve stručnosti řečeno) závěr, podle něhož důvod pro složení částky 1 417 986 Kč do soudní (soluční) úschovy na základě tvrzení obsažených v návrhu na přijetí byl – v obecné rovině – vskutku dán, jelikož složitel na základě svých poznatků neměl (objektivně vzato) možnost stanovit, komu (zda příjemci či naopak přihlašovateli) náleží úhrada za užívání nebytových prostor v rozhodném období, když důvodem pro složení peněžité částky do soudní (soluční) úschovy může být i to, že složitel neví, zda částku za užívání věci v určité době má jako podnájemce uhradit nájemci nebo pronajímateli, který s nájemcem vede spor o to, zda nájem skončil výpovědí a v době užívání věci proto složitel již nebyl podnájemcem věci. Důvod částečného zamítnutí dovolání pak tkvěl v tom, že přihlašovatel – hlavní město Praha – se způsobem tvrzeným v návrhu na přijetí nemohl stát věřitelem z titulu bezdůvodného obohacení nabytého plněním (užíváním) bez právního důvodu (konkurujícím příjemci) za celou tvrzenou dobu. Nejvyšší soud zdůraznil, že v případě zániku podnájemního vztahu složitele vzniká bezdůvodné obohacení postupně za každý den užívání předmětu podnájem bez právního důvodu. Složitel složil na účet soudu předmětnou částku za období od 1. 4. 2014 do 30. 6. 2014, a to (již) dne 7. 5. 2014, z čehož dovodil, že u částky odpovídající období užívání nebytových prostor od 8. 5. 2014 do 30. 6. 2014 (to je v rozsahu částky 838 593,90 Kč) důvod k jejímu složení do soudní (soluční) úschovy nebyl dán.

6. Posléze přihlašovatel – hlavní město Praha podal (v intencích právní závěru předchozího usnesení Nejvyššího soudu) návrh, aby mu byla ze soudní úschovy vyplacena částka 579 392,10 Kč.

7. Soud prvního stupně usnesením ze dne 23. 5. 2023, č. j. 42 Sd 162/2014-171, zastavil „řízení o návrhu přihlašovatele na vydání předmětu úschovy v částce 579 392,10 Kč“.

8. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) na základě odvolání přihlašovatele v záhlaví

označeným rozhodnutím usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Soudy obou stupňů odůvodnily zastavení řízení o návrhu přihlašovatele na vydání předmětu úschovy (v rozsahu částky 579 392,10 Kč) tím, že nejsou splněny podmínky řízení ve smyslu § 103 a § 104 odst. 1 o. s. ř., protože „inherentní podmínkou“ [míněna patrně „inherentní podmínka – z latinského *in-*, v a *haereo*, vězet v něčem, tedy jde o podmínku neodmyslitelnou, nezbytnou – poznámka Nejvyššího soudu] konání „řízení o úschovách je předmět úschovy (v dispozici soudu)“. Na základě výše zmíněných usnesení soudu prvního stupně a odvolacího soudu, která nabyla právní moci, byl celý předmět úschovy vydán složiteli, a to ještě předtím, než o dovolání rozhodl Nejvyšší soud. Nastal tak neodstranitelný nedostatek podmínek řízení. Ačkoliv Nejvyšší soud korigoval shora uvedeným způsobem závěry odvolacího soudu, nemění to podle soudů obou stupňů již nic na tom, že přihlašovatel předmětnou částku nelze vydat. Soud prvního stupně doplnil, že nastalá skutečnost neznámá, že by přihlašovatel pozbyl svého případného práva na náhradu za užívání předmětných prostor ve shora uvedeném období, tohoto práva se ale musí do budoucna domáhat proti složiteli sám. Odvolací soud uvedenou argumentaci soudu prvního stupně podpořil úvahou, podle níž jestliže se v úschově (soudu) již žádné prostředky složitela nenacházejí, není zde předmět úschovy, o jehož vydání by mohl soud rozhodnout. Argumentace přihlašovatele obsažená v odvolání o nutnosti rozdílného postupu v případě věcí individuálně určených a zastupitelných (které byly v podobě peněz předmětem úschovy v tomto případě) je podle odvolacího soudu lichá. Nemůže být dán rozdílný postup podle povahy věcí složených do úschovy jen z toho důvodu, že některé jsou individuálně určené a některé jsou věcmi zastupitelnými. Skutečnost, že předchozí usnesení Nejvyššího soudu nemůže mít dále na řízení o úschově vliv a zůstává jen v akademické rovině, je podle odvolacího soudu faktem, který však na správnosti napadeného usnesení nemůže ničeho změnit.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Usnesení odvolacího soudu napadl příjemce – hlavní město Praha dovoláním. Za dosud v judikatuře neřešenou považoval otázku, zda může soud zastavit řízení o žádosti příjemce o vydání předmětu úschovy, jestliže dříve soud vyplatil celý předmět úschovy některému z účastníků řízení, a to na základě pravomocného rozhodnutí, které bylo v dovolacím řízení následně zrušeno. Přihlašovatel má za to, že dosud procesně odpovídajícím způsobem o tom, komu má být předmět úschovy (jeho část) vydán nebylo autoritativně rozhodnuto. Úschovní řízení je podle něj založeno na předpokladu, že soud v případě sporu vydá předmět úschovy tomu, o kom bude v jiném (sporném) řízení prokázáno, že má na její vydání právo. Dovolatel připomenul, že podle hmotného práva závazek složitela vůči příjemci zanikl zpětně k okamžiku, kdy bylo plnění do úschovy soudu složeno. Příjemci by nemělo jít k tíži pochybení soudů nižších stupňů, které předmět úschovy (jeho část) vyplatily neoprávněné osobě na základě pravomocného rozhodnutí, které ale bylo později jako nezákonné zrušeno. Soudy by neměly v důsledku svého nesprávného rozhodnutí přenášet riziko vymahatelnosti na příjemce, jehož právo bylo ve sporném řízení postaveno najisto, navíc, když nastalou situaci zavinil výlučně soud (stát). Soud nedostal své roli „důvěryhodného schovatele“, v ní selhal a důsledky své nesprávné činnosti nyní přenáší na jednoho z účastníků řízení. Dovolatel odvolacímu soudu dále vytknul, že dostatečně nereagoval na jeho námitku o tom, že předmětem úschovy byly zastupitelné věci, a že tedy nic nebrání soudu závazek k vydání úschovy splnit. Danou situaci dovolatel srovnal (evidentně za použití argumentu *ad absurdum*) s plněním věřitele na účet jiné osoby bez právního důvodu, kdy by se v logice úvah odvolacího soudu dlužník na úkor ochuzeného žalobě na vydání bezdůvodného obohacení ubránil za situace i tehdy, jestliže by v mezidobí neoprávněně poukázané peněžní prostředky ze svého účtu sám spotřeboval či je převedl dále na jiného. Dovolatel závěrem navrhoval, aby usnesení odvolacího soudu bylo Nejvyšším soudem zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

10. K podanému dovolání se vyjádřil složitel, který se zcela ztotožnil s právními závěry soudů obou

stupňů a navrhoval, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl.

11. Příjemce se k podanému dovolání nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“. S ohledem na charakter daného řízení vycházel Nejvyšší soud rovněž ze znění § 1 odst. 1, 3 a 4 a § 30 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“).

13. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení /přihlašovatelem/, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

14. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

15. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

16. Ze skutkového stavu, z něhož odvolací soud při rozhodování vycházel (jehož správnost a úplnost jsou v zásadě vyloučeny z dovolacího přezkumu, srov. ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř.), vyplývá, že soud prvního stupně poté, co nabylo právní moci usnesení o vydání (vrácení) předmětu úschovy složiteli, mu celý předmět úschovy, to je částku 1 417 986 Kč vyplatil (vrátil), k čemuž došlo ještě předtím, než Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 22. 3. 2023, č. j. [29 Cdo 905/2022-159](#), rozhodnutí odvolacího soudu o vrácení věci složiteli, co do částky 579 392,10 Kč změnil tak, že návrh na vrácení této částky složiteli zamítl. V projednávané věci proto záviselo rozhodnutí odvolacího soudu – mimo jiné – na vyřešení právní otázky, jaký vliv na osud řízení o úschově (a v jeho rámci učiněného návrhu některého z účastníků na vydání předmětu úschovy) má skutečnost, že soud v době svého rozhodování již předmětem úschovy (jeho částí) nedisponuje. Dovolání shledal Nejvyšší soud ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. v uvedeném rozsahu přípustným, neboť daná otázka nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

17. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které Nejvyšší soud provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), striktně vázán důvody v dovolání vymezenými (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

18. O nesprávné právní posouzení věci (naplňující dovolací důvod podle § 241a odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.) jde tehdy, posoudil-li odvolací soud věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně vybranou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

19. Podle § 290 z. ř. s. u soudu lze složit do úschovy peníze, cenné papíry a jiné movité věci hodící se k úschově za účelem splnění závazku.

20. Z ustanovení § 291 odst. 2 z. ř. s. plyne, že návrh na přijetí do úschovy musí obsahovat prohlášení složitela, který peníze, cenné papíry nebo jiné věci do úschovy skládá, že závazek, jehož předmětem jsou hodnoty skládané do úschovy, nelze splnit, protože věřitel je nepřítomen nebo je v prodlení, nebo že složitel má odůvodněné pochybnosti, kdo je věřitelem, nebo že složitel věřitele nezná; to neplatí, jde-li o povinnou úschovu.

21. Ustanovení § 292 z. ř. s. uvádí, že účastníkem je složitel. Po právní moci rozhodnutí o přijetí do úschovy je účastníkem také ten, pro koho jsou peníze, cenné papíry nebo jiné věci určeny (dále jen „příjemce“), a ten, kdo uplatňuje právo na předmět úschovy (v praxi je tento účastník označován za „příhlašovatele“ – poznámka Nejvyššího soudu).

22. Z ustanovení § 298 z. ř. s. je zřejmé, že předmět úschovy vydá soud příjemci na jeho žádost. Jestliže ke složení došlo proto, že někdo jiný, než příjemce uplatňuje právo na vydání předmětu úschovy nebo že někdo jiný, jehož souhlasu je třeba, nesouhlasí s vydáním předmětu úschovy příjemci, je k vydání předmětu úschovy zapotřebí souhlasu všech účastníků a osoby, pro jejíž nesouhlas s plněním došlo ke složení do úschovy. Souhlasu složitela je však třeba jen tehdy, bylo-li plnění složeno pro neznámého věřitele (odstavec 1). Složiteli vydá soud předmět úschovy na jeho žádost, a) jestliže příjemce projeví s tímto postupem souhlas, b) prohlásí-li příjemce soudu, že předmět úschovy nepřijímá, nebo c) nevyjádří-li se příjemce ve lhůtě stanovené soudem, ačkoliv byl na takové následky upozorněn (odstavec 3). Jiné osobě, než která je uvedena v odstavcích 1 až 3, žádající o vydání předmětu úschovy, jej vydá soud jen se souhlasem složitela a příjemce (odstavec 4).

23. Na základě § 299 odst. 1 z. ř. s. platí, že byl-li souhlas s vydáním předmětu úschovy odepřen, lze jej nahradit pravomocným rozsudkem soudu, kterým bylo rozhodnuto, že ten, kdo vydání odporoval, je povinen souhlasit s vydáním předmětu úschovy žadateli (odstavec 1).

24. Z právě citované právní úpravy především vyplývá, že složení či odevzdání předmětu úschovy soudu /tzv. depozita/, je jen jednou z nezbytných podmínek, jež musí být splněny pro to, aby soud příznivě rozhodl o návrhu složitela na přijetí věci do soudní úschovy.

25. Podle § 113 odst. 1 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (dále jen „jednacím řád“), platí, že soud rozhoduje o přijetí do úschovy, jen jestliže byl předmět úschovy již složen do úschovy soudu (případně jiného soudem určeného schovatele, srov. § 113a téhož předpisu). Pokud depozitum nebylo ani po předchozí výzvě adresované složiteli u soudu (nebo jím určeného schovatele) složeno, nejde o nedostatek podmínky řízení ve smyslu § 103 a § 104 odst. 1 o. s. ř., s nímž by se měla pojit povinnost soudu zastavit řízení o úschově, nýbrž jde o absenci podmínky pro to, aby soud mohl věcně vyhovět návrhu složitela a rozhodnout o přijetí úschovy. Ze znění § 296 odst. 1 z. ř. s. je přitom patrné, že vyžádá-li si úschova náklady, uloží soud složiteli, aby složil přiměřenou zálohu na náklady. Nebude-li záloha ve stanovené lhůtě zaplácena, soud návrh na přijetí úschovy zamítne; soud rovněž návrh na přijetí úschovy zamítne, nehodí-li se věc k úschově vůbec nebo není-li nalezen vhodný způsob úschovy. Stejně jako v případě, že se již složené věci do úschovy nehodí (§ 290 z. ř. s. a § 113a odst. 2 jednacím řádu) nebo není-li přes výzvu zaplácena vyžádaná záloha soud i za situace, kdy složitel věc do úschovy soudu nesložil nezastavuje řízení, nýbrž usnesením návrh složitela „věcně“ zamítne (v odborné literatuře k tomu srov. kupř. Levý, In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, ISBN 978-80-7400-297-7, § 290 [Předmět úschovy], marg. č. 2.) nebo obdobně Adamová (In: Lavický, P. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015, komentář k § 290).

26. Z uvedeného plyne, že není-li existence předmětu úschovy a její složení u soudu procesní podmínkou toho, aby soud mohl ve smyslu § 103 a 104 odst. 1 o. s. ř. jednat a rozhodnout o návrhu

složitele (neboť absence složení věci do úschovy nebrání vydání věcného rozhodnutí o zamítnutí návrhu), tím méně může být (ve smyslu argumentu logického výkladu *a maiori ad minus*) podmínkou pro pozdější rozhodnutí o návrhu některého z účastníků, jímž se následně dožaduje podle § 298 z. ř. s. vydání předmětu úschovy. Z důvodů, jež budou uvedeny dále, nešlo současně ani o případ, kdy by „odpadl důvod pro další vedení řízení“ ve smyslu § 16 z. ř. s. Měly-li soudy nižších stupňů v projednávané věci za to, že návrhu přihlašovatele – hlavního města Prahy – nelze vyhovět z důvodu, že požadovaný předmět úschovy (jeho část) byla vydána již dříve jiné osobě, neměl přikročit k zastavení řízení, nýbrž měl v logice výše nastíněných úvah podaný návrh („věcně“) zamítnout. Již jen z tohoto důvodu napadené usnesení odvolacího soudu (stejně jako předcházející rozhodnutí soudu prvního stupně) správné není. Nejvyšší soud však nesdílí názor, že za výše popsaného skutkového stavu bylo možno návrh na vydání předmětu úschovy zamítnout jen proto, že soud v rozhodné době předmětem úschovy nedisponoval.

27. V soudní praxi není pochyb o tom, že řízení o úschově je zvláštním druhem řízení, tradičně vnímaným jako řízení nesporné, přestože jeho účastníci ve stádiu, v němž se rozhoduje o vydání úschovy, mají často protichůdné zájmy. Podstatným rysem řízení o úschovách je současně i to, že jde o řízení přísně formální. Soud se při rozhodování o přijetí tvrzeně dlužného plnění do své úschovy nezabývá zkoumáním pravdivosti tvrzení složitele, pouze shodou s důvody uváděnými pro tento způsob zániku závazku v hmotném právu. Odlišná situace nastává v případě úschovy věci, o níž bylo podle ustanovení § 80 odst. 1 věty třetí zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu), rozhodnuto, že se ukládá do úschovy, která se považuje za uloženou do úschovy dnem právní moci usnesení vydaného příslušným orgánem činným v trestním řízení, aniž by bylo třeba, aby byla soudem skutečně odevzdána; soud v občanském soudním řízení o přijetí takové věci do úschovy nerozhoduje (odpadá tak první fáze úschovního řízení), o vydání takové úschovy se však rozhoduje již v režimu ustanovení § 298 a násl. z. ř. s. [k tomu srov. přiměřeně stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. [Cpjn 203/2005](#) uveřejněné pod číslem 24/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek].

28. Soud tedy v řízení o úschovách nepřezkoumává, zda existuje mezi složitelem a příjemcem právní vztah, který by byl důvodem takového plnění. Stejně tak, nejsou-li splněny podmínky pro vydání úschovy stanovené v § 298 z. ř. s., soud v řízení o úschovách neposuzuje mezi účastníky sporné otázky; toliko vyčká rozhodnutí soudu ve sporném řízení (§ 299 z. ř. s.). Současně platí, že jakmile usnesení o přijetí věci do úschovy nabude právní moci, nemůže již složitel vzít zpět svůj návrh na zahájení úschovního řízení a nabylo-li usnesení o přijetí depozita do úschovy právní moci, završuje se tím první fáze řízení, přičemž soud je dále povinen ve všech případech (v rámci tzv. druhé fáze) z povinnosti úřední obligatorně usnesením rozhodnout o dalším osudu úschovy, a to tak, že na základě podané žádosti předmět úschovy buď vydá (vrátí) složiteli (za podmínek § 298 odst. 3 písm. a) až c) z. ř. s.), popř. ukáže-li se dodatečně, že důvody pro přijetí věci do úschovy dány nebyly (srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. [21 Cdo 3924/2013](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. [26 Cdo 2844/2015](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2016, sp. zn. [21 Cdo 3853/2015](#)) nebo jej vydá příjemci (§ 298 odst. 1 a 2 z. ř. s.) či přihlašovatel (i) (§ 298 odst. 4 o. s. ř.), a není-li dán k vydání úschovy zákonem předjímaný souhlas jiného účastníka úschovního řízení, vydá soud usnesením úschovu na základě žádosti osobě, která se ve sporném řízení domohla vydání pravomocného rozsudku nahrazujícího souhlas s vydáním, předmětu úschovy (§ 299 z. ř. s.). Ve všech ostatních případech (nestanoví-li zákon výjimečně jinak, viz § 300 z. ř. s.) se postupuje u tzv. nevydaných úschov podle ustanovení § 301 z. ř. s. a po marném uplynutí ediktální lhůty, již soud stanoví usnesením, nevydaná úschova připadá (tzv. *ex lege*) státu a současně s tím zaniknou práva účastníků i jiných osob k předmětu úschovy (§ 302 z. ř. s.).

29. Ze smyslu právní úpravy i systematiky zákona tak nepochybně plyne, že soud v řízení o úschově je povinen postupovat tak, aby bylo dosaženo vlastního účelu úschovního řízení, a tedy aby nejprve

bylo rozhodnuto, zda jsou splněny podmínky pro přijetí úschovy a následně musí být najisto postaveno, komu bude předmět úschovy vydán. Řečeno jinak: soud v řízení o úschově buď usnesením vydá (vrátí) podle § 298 až 299 z. ř. s. předmět přijaté úschovy některému z účastníků nebo úschova případně státu podle § 301 odst. 3 z. ř. s., čemuž ovšem předchází povinnost vydat usnesení (edikt) na základě § 301 odst. 1 o. s. ř. Z ukázaného je zřejmé, že naopak nelze zastavit řízení o úschově jen proto, že soud z jakékoliv příčiny není schopen fakticky úschovu oprávněné osobě vydat; je přitom vcelku nerozhodné, je-li plnění složené do soudní úschovy věcí genericky či individuálně určenou. V projednávané věci přitom dosud nebylo rozhodnuto, o tom, komu bude částka 579 392,10 Kč ze soudní úschovy vydána (po zrušení předchozích rozhodnutí soudů nižších stupňů dovolacím soudem).

30. K řešené problematice lze doplnit, že si lze představit i situaci, kdy okolnost, pro níž nelze věc v úschově vydat, nastane až po právní moci usnesení o vydání úschovy, avšak ještě před jejím faktickým vrácením osobě určené usnesením soudu. I v takovém případě by nepochybně trvala povinnost soudu vydat úschovu, popř. poskytnout náhradu škody. Nastalý stav lze připodobnit k situaci, kdy soudní exekutor vyplatí vymožené plnění neoprávněné osobě, přesto však ani taková okolnost není na překážku pozdějšímu vydání rozvrhového usnesení, jímž se ono dříve získané plnění (třebas není fakticky k dispozici) musí rozvrhnout a následně též vyplatit mezi jednotlivé věřitele (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2022, sp. zn. [30 Cdo 935/2021](#), nebo ze dne 17. 1. 2023, sp. zn. [30 Cdo 3359/2022](#), uveřejněný pod číslem 86/2023 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek a judikaturu v něm zmiňovanou) a ten, komu mělo být plněno, má i v popisovaném případě nepochybně právo na to, aby bylo exekuční řízení dokončeno vydáním rozvrhového usnesení a není-li mu (až na jeho základě) přiznaná částka vyplacena, má též právo na náhradu škody.

31. Odtud plyne, že pouhá skutečnost, že soud (jím určený schovatel) již nemá předmět úschovy k dispozici [např. v důsledku jejího zničení, ztráty či zašantročení, odcizení, nemožnosti plnění schovatelem apod.] nemá na potřebu rozhodnutí o tom, komu má být předmět úschovy vydán (komu svědčí právo na jeho vydání) žádný vliv. Srovnatelná situace nastává, jestliže soud depozitum vydal na základě pravomocného rozhodnutí, které bylo posléze pro nezákonnost jako nesprávné v předepsaném řízení zrušeno, jiné osobě, neboť ani taková okolnost není na překážku obligatorní potřebě dokončení řízení o úschově.

32. S ohledem na předmět dovolacího řízení lze doplnit, že složitel, kterému bylo vráceno plnění (jeho část) na základě později zrušeného rozhodnutí by měl z důvodu, že právní důvod takového plnění odpadl (srov. § 2991 odst. 1 a 2 o. z.), vrátit získané bezdůvodné obohacení ochuzenému (jímž je stát jednajícím prostřednictvím soudu prvního stupně /orgánu jeho státní správy/ jako příslušné organizační složky). Pokud by složitel státu bezdůvodné obohacení nevydal, nelze ani uvažovat o tom, že by prostřednictvím řízení o úschově mohlo dojít hmotněprávně k zániku jeho závazku vůči přihlašovatel. Faktické vrácení bezdůvodného obohacení z výše vyložených důvodů nepředstavuje podmínku pro další pokračování řízení o úschově. V této fázi řízení je pak zjevně předčasné se zabývat otázkami souvisejícími s možným nevyplacením předmětu úschovy oprávněné osobě, neboť s ohledem na právě řečené není jisté, zda taková skutečnost vůbec nastane.

33. Lze proto uzavřít, že právní posouzení dovoláním předestřené otázky ze strany odvolacího soudu je neúplné, a tedy i nesprávné.

34. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání již jinak (ve smyslu § 237 nebo § 238a o. s. ř.) přípustné, dovolací soud z úřední povinnosti přihlédne též k tzv. zmatečnostním vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud existenci zmatečnostních vad nebo jiných vad řízení, jež by mohly mít vliv na věcnou správnost napadeného rozsudku neshledal.

35. Protože je usnesení odvolacího soudu založeno na nesprávném právním posouzení věci, čímž je

současně naplněn dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., a jelikož Nejvyšší soud současně neshledal, že by byly splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí nebo zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, nemohl postupovat jinak než usnesení odvolacího soudu zrušit (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Zbývá dodat, že bylo-li rozhodnuto toliko o procesní otázce v podobě zastavení řízení, je vyloučeno, aby soud vyššího stupně návrh posuzoval věcně, proto nebyly splněny podmínky pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 243d písm. b) o. s. ř.

36. Důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, přitom přiměřeně platí i pro usnesení soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

37. V dalším řízení jsou soudy obou stupňů vázány vysloveným právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta první, ve spojení s § 226 o. s. ř.).

38. V novém rozhodnutí, jímž se bude řízení končit, neopomenou soudy rozhodnout o náhradě nákladů řízení (podle § 151 odst. 1 o. s. ř., když jde o řízení návrhové a neuplatní se proto jinak speciální ustanovení § 23 z. ř. s.), popř. vysvětlí, z jakého důvodu není zapotřebí o náhradě nákladů řízení rozhodovat.